

Splošne vesti.

— **Položnice za »Naš rod« in »Mladinsko Matico«** dobe poverjeniki pri upraviteljskih šol, ki jih prejmejo od uprave v teh dneh. Ozirajte se na navodila v zadnjih dveh številkih »Učit. Tovariša«. Zakasnitev se je izvršila zaradi zadržkov pri poštni hranilnici.

— **Vsem odsekom UJU — pov. Ljubljana.** V današnji številki priobčujemo izpolnjene odseke pri poverjeništvu. Prosimo, da se vsi sestanejo dne 11. oktobra 1930. ob 15. uri v sobi odsekov, ki se nahaja v prvem traktu Učiteljske tiskarne, I. nadstropje, III. vrata desno, v svrhu konstituiranja in določitve nadaljnjega dela. Zunanji člani naj se udeležijo po možnosti.

UJU — pov. Ljubljana.

— **Društvo učiteljic opozarja svoje članice** na kongres Jugoslovenske ženske zveze, katere član je tudi naše društvo, ki se bo vršil v Zagrebu od 12. do 15. t. m. Razprave na kongresu utegnejo zanimati zlasti učiteljice, saj je glavni tema »Sodelovanje žene v ekonomskem in kulturnem podvigu naroda«. Če kaka tovarišica vsled pomanjkanja časa ali denarja ne more prisostvovati vse dni kongresu, se lahko udeleži samo onih predavanj in diskuzij, ki jo najbolj zanimajo. V to svrhu objavljamo celoten program: Začetek bo v nedeljo 12. oktobra ob 10. uri v dvorani hrvatskega glasbenega zavoda, Gunduličeva 5; pozdravni govori in volitev članice v razne komisije ter čitanje tajniškega in blagajniškega poročila. Poročilo o mednarodnem kongresu na Dunaju — D. Bedeković. Popoldne izlet v vas Šestine. 13. oktobra začetek ob 8. uri v dvorani Novinarskega doma, Berkovičeva 2; Poročilo nadzornega odbora za debato »Obči pogled na važnost dela v selu« — Julka Patrijarh, Zagreb. — »Kulturni podvig selas« — Kovačević, Beograd in Čubrilović, Sarajevo. »Nepriličnosti na vasi«. Nat. Nešičeva iz Velikog Sela. Popoldne ob 3. uri: »Higijsko delo v narodu«, dr. Mitra Mihajlovič, Šabac in A. Bovolini, oskrbna sestra v Beogradu. »Ženska meščanska šola kot faktor kulturno ekonomskih sil našega naroda«, Danica Balog. 14. oktobra ob 8. uri: »Organizacija gospodinj in gospodinjstvih pomočnic na ekonomski, nestransko-karski osnovi«, M. Govekar, Ljubljana. »Organizacija gospodinjstvih pomočnic«, S. Karič, Ljubljana. Razprave o predlogih. Popoldne ob 3. uri: »O domači ženski industriji«, Branka Frančič, Zagreb, Marica Prica, Sarajevo, Jovanka Poznanova, Pančevo. »Načrt za reformo pouka v ročnem delu na dekliških šolah«, Rožman, Maribor. Zvečer javno predavanje Pavline Albale: »Razvijanje socialne zavesti za javno življenje«. 15. oktobra: »O reorganizaciji učiteljice«, dr. Zdenka Marković, Zagreb. »O pouku družinske pedagogike«, Radmila Jovanović, Beograd. Volitve. Popoldne: Predlogi in vprašanja, poročilo o volitvah, čitanje zapisnikov in zaključek skupščine. Vožnja je četrtinska, izkaznice za vožnjo se dobe pri tajnici društva, Anki Celnarjevi, Križanska ul. 3.

— **Sokolstvo in učiteljstvo.** »Sokol kraljevine Jugoslavije« blagovorno razšira svoja zdrava krila. Mladost Jugoslavije krepko dviga k zdravemu poletu. Vse, kar zdravje misli in čuti, hiti in se zbira ob sokolskem praporu, da pomaga posvečiti in posvišati domovinski dih. Tudi starejši rod se divi in pomlaja ob sokolskem podvigu in se nudi v pomoč zmagosnega poleta. Domovina, tvoj Sokol je skala in na to skalo lahko varno zidaš svojo svito stavbo! Pri vsakem pokretu občega navdušenja pa je tudi treba upoštevati resnico, da je prevelika naglica že dokajkrat bolj dober stvaril škodovalec kakor koristila. In tudi tukaj ni dobro prezirljivo stopiti preko tega dejstva. Vidim vas v duhu, g. urednik, kako ste ob teh vrsticah zastrmeli. Toda poslušajte me dalje. Sokolske telovadne organizacije se morejo z uspehom snovati le tam, kjer je na razpolago primerna telovadna, oziroma obenem prireditvena dvorana. V nasprotnem slučaju

visi vse tako rekoč v zraku brez prave opore, le životari, hira in slednjič — zaspi. Lahko vam navedem par krajev, n. pr. iz Slovenskih goric. Ob prekipajočem navdušenju se je po prevratu ustanovil tu Sokol, tam Orel, drugod oba, par let se je hiralo, telovadilo poleti ob solncni vročini kje na trati, pozimi ali nič ali v zaduhli šolski sobi med klopmi — slednjič pa je ob pomanjkanju prikladnega lokala vse zamrlo. Nekje se je Sokol vzdrževal le še s »sokolsko knjižnico«. In tako bo v teh in še drugih krajih tudi sedaj in za naprej, dokler se ne pridobi prava telovadna in prireditvena dvorana. Torej: Prva skrb za sedaj naj bo, da se poskrbi za sokolske dvorane, kjer jih še ni, najprej v važnejših, potem v manj pomembnih krajih, potem šele ustanovljati tam Sokola. Posebno pa naj bo z vsako novo šolsko stavbo in prezidavo združena dvorana. V drastično pojasnilo take slučaj: V kraju so na šoli trije še mladi učitelji. Najmlajši šele leto dni kot prvona-meščenc. Večbal je v poletju rade volje šolsko sokolsko mladež. Ko so češko-poljski sokolski vlaki vozili skozi šolski okoliš, je hitel s šolsko mladino v pozdrav na železniško postajo, kar je vzbudilo radostno pozornost. V kraju obstoji že od preobrata sem sokolsko društvo, ki pa že par let spi brez vsake telovadbe, le s »knjižnico« je životarilo — ker ni dvorane. Sedaj se hoče prijeti zopet s telovadbo. Toda kje pozimi? Niti učilnice ne odgovarjajo higijenskim predpisom, (3 so prenzike, 2 sta prekratki. Pa se je sklenilo, da se bo telovadilo ob nedeljah vendar v šolskem razredu. Kako? Ali med klopmi ali pa vsako nedeljo vlačiti klopi iz razreda in po telovadbi nazaj. Kaj se to pravi, je jasno. Najmlajšemu učitelju pa se je reklo: ali, ali. Ali telovadi ob nedeljah v zaduhli netelovadnici, ali pa bo premeščen v drugi kraj. Gospodje, jasno je, da tako ne sme biti pri najboljši volji ne. Kjer ni za zimo prikladnega lokala za telovadbo, naj se k temu ne sili učiteljstva z grožnjo premetitve, ampak se naj telovadi samo v poznopomladnih, poletnih in še prvovesenskih dneh, dokler se ne pridobi društvena dvorana ali telovadnica. Učiteljstvo je gotovo voljno vsak čas žrtvovati tudi nedelje za vzvišeno sokolsko idejo (kje so drugi stanovci, ki to storijo), toda ne ga mučiti. Ne prevajaj eno učno osebo obremenjati, ampak treba delo enakomerno deliti, v kolikor je to možno. — Te vrstice so napisane v zaščito Sokolstva in učiteljstva iz najboljšega namena. — **Obdravski učitelj.**

— **Strokovni izpit za pouk gluhomemih.** Gospa Šafarič Zlata iz Zagreba je napravila pred ljubljansko državno komisijo, kateri je predsedoval ravnatelj učiteljšča g. Dokler A., izpraševali so pa univerzitetna profesorja gg. dr. Šefko in dr. Ramovš ter ravnatelj gluhomemnice Fr. Grm, strokovni izpit za poučevanje gluhomemcev z odliko. Odgovarjala je na tale vprašanja: Iz anatomije, fiziologije in patologije; je: Mehanižem dihanja. Muskulatura. Psihomotorična centra. Notranji govor. Senzorčna afazija. Iz fonetike: Zopora, pripora in odprta lega in njih važnost pri posameznih artikulacijskih organih. Artikulacijska in akustična definicija vokala. Opis sorodnih konzontanov. Opis prehodov aspiriranih konzontanov v spirante, afrikate, n. pr. th, p, t, s, f, itd. Iz ortofonije, metodike, didaktike in zgodovine: Vzroki zakesnitve govora pri otrocih. Odstranitev plehkega glasu (falzeta). Kopfstimme, voix de fausset). Zaslužni možje za izboljšanje govorne metode pouka gluhomemcev od leta 1852. dalje.

— **Vabilo k sodelovanju.** Pedagoška centrala v Mariboru bi rada članstvu pri izpolnjevanju knjig čim najbolj ustrezala. Dala je tiskati sezname in jih razposlala na vse šole v bivši mariborski in na mnoge v bivši ljubljanski oblasti. Toda vemo, da še s tem ni dovolj ustrezno; iz samega naslova knjige se še ne razvidi njen značaj in kakovost. In ravno to mnogi čitatelj želi vedeti. Odbor

je torej sklenil, da izpolni katalog v tej smeri. Treba bi bilo proučiti vsako knjigo ter o njej napisati kratko, a informativno oceno. Odbor sam tega dela ne zmore, zato se obrača na članstvo s prošnjo za sodelovanje. Na prvi poziv se je že prijavilo nekaj sotrudnikov, želeli pa bi jih mnogo več. Prijavite se še, kateri ste voljni sodelovati! Izberite si kakršnokoli delovno področje (elementarni razred, strnjen pouk, računstvo, psihologija, pedagogika itd.) in nam ga označite, mi vam pa pošljemo po vrsti knjige iz tistega področja. Nato nam pošljite oceno o prečitanih knjigah. Kdor bo opravil to delo, bo koristil v dve smeri: tovarišem s tem, da jim olajša izbiro, in sebi s tem, da dobi dober upogled v dotično delovno področje.

Odbor.

— **Ali je visela Slomškova slika v šolski razstavi UJU v Beogradu?** »Slovenec« je z ozirom na svoj dopis »Kaj pravite?« priobčil v štev. 226. sledeči popravek: Pojasnilo. V našem listu št. 224. z dne 1. oktobra t. l. je trdil v članku »Kaj pravite?« dopisnik, da si niso upali obesiti jugoslovanski učitelji za desetletnico svoje organizacije UJU na šolski razstavi v Beogradu poleg Trubarja tudi Slomška. Po pojasnilih, ki jih je uredništvo prejelo pri UJU — poverjeništvu Ljubljana, smo se prepričali, da te trditve niso resnične. Slomškova slika je visela na razstavi poleg ostalih slik: Trubarja, Vodnika, Prešerna, Levstika, Stritarja, Cankarja, Zupančiča i. dr. Vse te slike so bile izrezane iz 5. čitanke in nalepljene na enak papir in iste velikosti. Na razstavi je bila tudi Slomškova knjiga »Blashe ino Neshiza« v nedeljski šoli.

— **Prošnja za darovanje pedagoških knjig.** Pedagoška centrala v Mariboru snuje arhiv za celotno slovensko pedagoško slovo, tudi za učne knjige. S tem hoče na eni strani rešiti mnoge redkosti izgube, na drugi strani pa hoče interesentom nuditi priliko za tozadevni študij. Na prejšnji poziv je učiteljstvo poslalo mnogo knjig. Toda do kompletnosti smo še daleč! Zato se obračamo na učiteljstvo s ponovno prošnjo, da nam pošlje take knjige. Mnogo tega je na šolskih podstrepjih in pri učiteljskih rodbinah. Zrtvujte nekaj uric in poiščite. Nič ne de, če dobimo od katere knjige po več izvodov; jih bomo event. zamenjali s knjigami drugih sličnih institucij. Imena darovalcev in darovanih knjig bomo objavili v »Učiteljskem Tovarišu« kot potrdilo za prejem. — **Odbor.**

— **Iz debate o nabavi učnih pripomočkov v šolah.** »Slovenec« priobčuje sledeče v številki 226: Ženska ročna dela v šoli. Od nekod: Za časa šolskih počitnic, torej pred začetkom otvoritve novega šolskega leta, je bilo po časopisju javno razglašeno, da se v nobeni šoli ne sme vsiljevati nakupa raznih predmetov in tudi ne pobirati prispevkov bodisi v katerikoli svrhe. Ta odredba, ki je bila izdana gotovo od vrhovne šolske instance in ki jo je kot tako le pozdravljati, bi se morala tudi strogo izpolnjevati. Tu so prizadele seveda vsakokratne šolske učne moči, ker to se v prvi vrsti tiče njih, posebno pa najbolj onih šolskih predstavnic, ki poučujejo ženska ročna dela. In ravno tu se največ greši, pa zakaj? Enostavni odgovor: ker od gojenk zahtevajo, da morajo prevzeti in plačati komad predtiskanega blaga, ki ga med nje razdeli vsakokratna šolska učna moč. To blago dobe že v šoli, in sicer so vsi kosi predtiskani po enem in istem vzorcu in kar je največ zagrešeno, vse v enaki velikosti. Ravno tukaj je velika pogrška. To ravno ne sme biti, ker namreč v največ slučajih velikost dovršenega dela bodisi prevleke za blazine, razne prte itd. niti najmanj ne odgovarja praktični porabi za dom te in one gojenke. Vsako v šoli dovršeno delo naj bo njim tudi v veselje za poznejša leta kot spomin na njena šolska leta. V neki srednji šoli so morale gojenke prevzeti blago, ki ga je predtiskala učiteljica ročnih del, za prevleko blazine v taki meri (velikosti oblike), da najbrže niti ena ne bo mogla dotične prevleke praktično porabiti, ako ne do za tisto ročno delo dala nalašč napraviti drugo blazino.

Ako se za ročna dela vsega razreda odredi eden in isti vzorec, naj to že bo (pa tudi ni potrebno), vendar pa naj se nakup blaga in velikost predmeta prepusti gojenkam samim po dogovoru s starši. Poleg tega naj bo na tem mestu milo izraženo, da je dotično pre-tiskano blago precej slano. Solanje starše že itak dosti stane in premnogo jih je, ki že itak z največjo težavo pošiljajo svoje hčerke v daljšo izobrazbo in naj poleg tega nosijo še take stroške za dovršene stvari, ki jih pozneje ne morejo pravilno porabiti. — **Več prizadetih staršev.** — Izjavijo naj se še prizadete tovarišice.

— **10letnica Pedagoške centrale v Mariboru.** Dne 21. januarja 1931. bo poteklo 10 let, odkar deluje Pedagoška centrala v Mariboru. Ob tej priliki namerava odbor izdati knjižico, ki bi orisala njeno delovanje tekom 10letnega obstoja in ki bi obenem pokazala pota za njeno nadaljnje delovanje. Poleg tega bi knjižica vsebovala tudi članke splošne praktične vrednosti, tako da bi se z njo lahko okoristil vsak učitelj. Radi bi, da bi bila knjižica čim najbolj pestra in vsestranska. Za to pa potrebujemo čim več sotrudnikov iz članstva in jih s tem naprošamo za sodelovanje. V člankih lahko opišete, v koliko in kako je event. Pedagoška centrala tekom obstoja vplivala na vas in na vaš okoliš. Pri tem upoštevajte tudi izobraževalne tečaje in dunajske ekskurzije. Koristna bi bila tudi študija o vplivu Pedagoške centrale na našo vzgojno prakso in teorijo sploh. To mnogo laže izvrši član izven odbora, ker lahko mnogo bolj objektivno opazuje. Pri vsem tem pa prosimo, ne štedite s kritiko o delovanju Pedagoške centrale, kjer vidite, da je potrebna; to bo njenemu bodočemu delovanju le v korist. Izrazite tudi svoje nasvete glede bodočega delovanja Pedagoške centrale; več glav, več misli. Članki izven ožje jubilejne vsebine so čisto poljubni, lahko so vzeti iz pedagoške prakse ali pa tudi iz teorije. Biti pa morajo aktualni in brezkompromisno moderni. Vse člane, ki bi bili voljni sodelovati, prosimo, naj nam to čimprej javijo, obenem pa po možnosti navedejo tudi tema, ki ga mislijo obdelati. — **Odbor.**

— **Priznanje učiteljstvu.** Predsednik »Sadjarskega in vrtnarskega društva«, gosp. kmet. svet. V. Rohrman, veliki in iskreni prijatelj učiteljstva, je poudaril na letošnji glavni skupščini tega društva, ko je govoril o njegovem lepem razvoju, med drugim tudi sledeče: »Mnogo se imamo zahvaliti tudi našemu učiteljstvu, med katerim štejem prve in najboljše pionirje za sadjarstvo. Naša organizacija potrebuje sodelovanja učiteljstva, ki je poklicano, da se prav na tem polju udejstvuje, ne le pri šolski mladini z vcepilanjem potrebne veselja in ljubezni za to stroko, ampak tudi s praktičnim poukom odrastlih kmetovalcev, ki so za ta pouk — kakor nas uče izkušnje — prav hvaležni.« — Za to laskavo priznanje smo gospodu predsedniku iskreno hvaležni, še prav posebno zato, ker enakih nismo vajeni. Kolikor vem, šteje »Sadjarsko in vrtnarsko društvo« nad 9000 članov in ima 170 podružnic širom naše banovine. Ugotoviti sem, da skoraj v vseh podružnicah delujejo naši tovariši kot tajniki in v mnogih podružnicah tudi kot predsedniki. Na lepem razvoju tega koristnega društva ima po izjavi g. predsednika nedvomne zasluge naše učiteljstvo. Ako vendar pogledamo število podružnic — 170 —, moramo ugotoviti, da je v naši banovini še prav mnogo krajev, dobrih sadnih okolišev, kjer se bo s pridom ustanovila nova podružnica SVD. Da pokažemo voljo do dela med narodom, skrb za napredek in podvig našega kmetovalca, da se odzovemo predpisom šolskega zakona za delo med narodom, vabim vse tovariše, pa tudi tovarišice v naš krog. Ustanovite kjerkoli mogoče sadjarsko in vrtnarsko podružnico. Gospodarski dvig našega naroda bo naš dvig in dvig naše šole. Sedaj na zimo je čas dela! Zberimo okrog sebe mlade in stare, navdušimo jih za lepo in koristno, pa ustanovimo nova ognjišča, ob katerih se naj zbirajo in ogrevajo za sadjarstvo naši sosede. Prepričan sem, da nas bo

LISTEK.

Pevski zbor UJU.

Poročilo o delovanju pevskega zbora UJU.

Letos polaga učiteljski pevski zbor bilanco svojega petletnega delovanja v področju slovenske in slovanske glasbene kulture.

Pet let naporenega požrtvovalnega dela — kronanega z uspehi — ki so jasen izraz smotrenega prizadevanja učiteljstva v širjenju kulture med ljudstvom izven šole. Po soglasni sodbi je zmogel to delo le zbor iz učiteljskih vrst — pod vodstvom energičnega, požrtvovalnega pevovodje, ki se z brezprimerno vneto posveča zboru.

Ponosni smo na uspeh in smo si v vesti, da je zbor v danih okoliščinah storil več, kakor je bilo mogoče. S svojimi prireditvami doma — z dobro uspešno turnejo po Češkoslovaškem si je zbor pridobil sloves svojevrstnega zbora z napredno ideologijo. Pripomogel je do ugleda vsemu učiteljstvu in ne tajimo, da je tudi naši organizaciji pripomogel do afirmacije s svojimi nastopi, predvsem po Češkoslovaški republiki, kjer je nastopal pod okriljem UJU pov. Ljubljana.

Požrtvovalnost članov, predvsem materialna in moralna pomoč vsega organiziranega učiteljstva ima, kar posebej poudarjamo,

svoj delež na uspehu, vsem naša iskrena za-hvala! Zavedamo se, da bi brez pomoči učiteljstva zbor le s težavo deloval in bi ne bil kos svoji nalogi.

Na delegaciji se je sklepalo tudi o pri-spevkih za učiteljski pevski zbor. Dosedanje žrtve v ta namen niso bile zamen.

Dosedanje delovanje zbora je šlo za tem, da propagira slovensko in slovansko muziko; predvsem moderno. V očigled tozadevnih očitkov moramo poudariti, da se je zavzel zbor za to, da poda našemu narodu nekaj novega — svojevrstnega in s tem opraviči potrebo do obstoja. In ravno ta okolnost je pripomogla zboru do uveljaviteljstva in priznanja. Zbor je z izdajanjem rokopisnih koncertnih skladb dokazal, da je kos najtežjim vokalnim skladbam, kar je kritika pravilno za-beležila z odobravanjem. Dalje predvsem dva koncerta slovenskih rokopisnih skladb z napredno glasbeno ideologijo in je s tem neposredno vplival na našo izvirno glasbeno produkcijo.

Za tem si je zbor nadel važno misijo spoznavanje nam najbližje hrvatske muzike in s tem si je zadal kulturno političen pomen. Hrvatska moderna muzika — drug svet v vokalni muziki — nam skoraj tuj — nepoznan!

V kolektivnem ustvarjanju, kjer stopajo v osrednje elementi narodne muzike, se nam kaže bogastvo narodne duše z vso pestro fol-

kloro. Sproščeno tuje navlake — se znova oživljajo v novi obliki — prastare šege in na pol pozabljeni obredi. Z dvema koncerti hrvatske muzike se je zbor oddolžil bratskemu narodu.

Po uveljaviteljstvu — po pridobitvi imena s prireditvami doma in v tujini, si je zbor začrtal širji program.

Kot učitelji se dobro zavedamo, da ima zbor doma veliko kulturno pedagoško misijo! Povzdigi naše pesmi med mladino — popularizacija glasbene kulture med našim ljudstvom. Zato si je zbor postavil predvsem za cilj — širjenje slovanske pesmi iz bogate zakladnice narodne pesmi Srbov, Bolgarov, Čehov in Rusov.

Domači glasbi bomo posvečali posebno pažnjo s tem, da bomo prirejali z moškimi, ženskimi in mešanimi zborovimi stalne koncerte prosvetne in cerkvene zborovske glasbe. Naš namen je pokazati ves zgodovinski razvoj izvirne slovanske zborovske glasbe. Od mojstrov klasične glasbe — čitalniške dobe — sotrudnikov Slov. Grlice — Cecilijanskega društva — glasbene zore — preko »Novih akordov« in »Nove muzike« — do moderne. Zbor namerava prirediti v ta namen cerkvene in ljudske koncerte tudi po deželi.

Umetnost pa ni last samo slovanskih narodov, ampak obča. Zato bo zbor izvajal tudi klasične mojstrovine drugih narodov, ki so ustvarili prave bisere — do danes nepre-

skljive umotvore v zborovski literaturi — skratka zbor hoče prikazati in seznanjati naše ljudstvo s proizvodi glasbenih genijev, ki imajo v Joh. Seb. Bachu svojega največjega predstavitelja. Predvsem ima v programu doslej širji javnosti malo poznana dela starih mojstrov Nemecev, Angležev in Italijanov.

Ves ta dalekosežni program je seveda zamišljen za daljšo dobo. S tem si je zbor začrtal smernice in dal pravec svojemu delu. Dal pa bo v vsaki seziji vsaj nekaj iz svojega obširnega programa.

Istočasno je z izvajanjem programa predvidena teoretska — estetska in formalno tehnična izobrazba članov s predavanji in vajami o priliki daljših tečajev.

Naloga, ki si jo je nadel pevski zbor je vzvišena in važna kulturno pedagoška zadeva vsega stanu. Dosedanje delovanje — požrtvovalnost našega pevovodje — dobrohotna pomoč članstva in ugled, ki ga uživa zbor že sedaj v javnem mnenju, so nam porok, da bo zbor svojo nalogo častno vršil.

Učiteljstvo naj ne smatra delo pri zboru kot zabavo in nepotrebni luksus, ampak naj vidi v našem prizadevanju oni veliki kulturni moment, ki bo dvignil ugled učiteljstva med našim ljudstvom in ugled našega malega naroda v svetu. Na vas pa je, da nam nudite svojo moralno in materialno pomoč, kar bo najboljši dokaz vašega razumevanja in zanimanja.